

Платонова Євгенія Олегівна,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ТЕНДЕНЦІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

До початку повномасштабного вторгнення Україна мала стратегію з розвитку альтернативної енергетики, яка передбачала, що до 2030 року частка «зеленої» енергетики в енергобалансі становитиме близько 25-30%. Війна в Україні безперечно актуалізувала необхідність прискореного зеленого переходу з метою посилення енергетичної та економічної безпеки, уникнення залежності нашої держави від російського імпорту енергоносіїв.

Пріоритетність завдань з розвитку альтернативної енергетики для України надзвичайно підвищується в умовах нових загрозливих викликів, пов'язаних з захопленням атомних електростанцій, масштабними пошкодженнями критичної інфраструктури: електричних і газових мереж, різким зниженням рівня оплат в енергетичній системі тощо. Отримання Україною статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу (далі – ЄС) зумовлює необхідність впровадження ефективного механізму правового регулювання альтернативних джерел енергії (далі – АДЕ) в складних для держави умовах воєнного стану. Проте, слід враховувати, що формування системи дієвого правового регулювання використання АДЕ в будь-якій країні це довготривалий поетапний процес, що відображає характер розвитку суспільних відносин у державі, рівень розвитку її економіки та важливі міжнародні події.

Нині правове регулювання альтернативної енергетики здійснюється у двох паралельних правових площинах. В одній з них закріплюється необхідність проведення структурних регуляторних змін у галузі альтернативної енергетики, які обумовлені євроінтеграційним курсом нашої держави та міжнародними зобов'язаннями, взятими Україною згідно з Угодою про асоціацію з ЄС та низкою ратифікованих міжнародних документів, що регламентують сучасну енергетичну політику. Одночасно з цими законодавчими приписами та зобов'язаннями в Україні застосовуються і вдосконалюються законодавчі механізми запровадження нової моделі ринку електричної енергії та регулювання альтернативної енергетики в умовах війни.

Зокрема, в Україні для виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, з-поміж іншого здійснюється трансформація системи державної підтримки альтернативної енергетики. Сучасною тенденцією є проведення структурних реформ для розвитку ринкових механізмів і конкуренції в цьому важливому секторі енергетики. Для подальшої лібералізації ринку альтернативної енергетики і зменшення державного втручання, одночасно із забезпеченням доступу до енергетичних ресурсів, в Україні передбачено запроваджувати механізми державної підтримки у відповідності з положеннями Третього і Четвертого енергетичних пакетів ЄС [1, с.89]. При цьому, відбувається зміна протекційних умов функціонування альтернативної енергетики, а саме: перехід від системи підтримки за «зеленим» тарифом до конкурентної моделі стимулювання розвитку відновлювальної енергетики шляхом проведення аукціонів з розподілу підтримки («зелених» аукціонів).

Очевидно, позитивний досвід країн Європи, які перейшли на аукціонну систему цін, неодмінно повинен увійти і в практику України, але поступово, уникаючи різких змін. Як зазначено в Директиві ЄС 2018/2001 про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел, політика АДЕ повинна бути стабільною, передбачуваною та уникати частих або зворотних змін [2]. Вбачається, що підвищення протекційності законодавства повинно стати однією з характерних ознак сучасного законодавчого забезпечення функціонування альтернативної енергетики в Україні.

Наступною важливою тенденцією правового регулювання альтернативної енергетики є сприяння її розвитку шляхом створення та запровадження механізмів, що сприяють енергетичній децентралізації. Дійсно, в умовах воєнного стану АДЕ можуть суттєво допомагати енергосистемі. Адже, об'єкти альтернативної енергетики зазвичай за своїми масштабами відносно невеликі, розташовані по всій території України та часто максимально наближені до споживача. Крім того, об'єкти «зеленої» енергетики важче пошкодити чи зруйнувати внаслідок ракетних ударів або ударів дронами. Якщо об'єкт великий за своїм розміром і потужністю виробництва, тоді для російських окупантів ціль для атаки стає зрозуміла, а якщо об'єктів багато і вони відносно невеликі, тоді їх атакувати набагато важче.

Необхідним є вдосконалення правових засад надання державної підтримки малим виробникам електроенергії з альтернативних дже-

рел: малим підприємствам, домогосподарствам, енергетичним кооперативам для активізації створення власних джерел альтернативної енергії. З цією метою в законодавстві слід передбачити можливості для полегшення адміністративно-процедурного навантаження на малих виробників енергії з альтернативних джерел (звільнення малої генерації від участі в тендерних процедурах; обмеження тривалості дозвільних процедур тощо) [3, с.23].

У зв'язку з необхідністю розвитку правового регулювання відносин у сфері альтернативної енергетики в умовах воєнного стану, зокрема, продажу альтернативної енергії на вільних ринках, вирішення ситуації з високими рахунками за небаланси виробників АДЕ, ухвалення ліцензійних умов провадження господарської діяльності зі зберігання енергії, розвитку ринку біометану, а також вдосконалення порядку проведення аукціонів з альтернативної енергетики з урахуванням європейських стандартів і практик, – була ухвалена низька нормативно-правових актів.

Зокрема, 29 липня 2022 року були прийняті важливі для виробників електричної енергії з альтернативних джерел Закони України: «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання протягом дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування» та «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо забезпечення стабільного функціонування ринку природного газу протягом дії воєнного стану та подальшого відновлення».

Значним кроком для розвитку ринку біометану стало прийняття Кабінетом Міністрів України постанови «Про затвердження функціонування реєстру біометану» від 22 липня 2022 року № 823. З метою ухвалення ліцензійних умов провадження господарської діяльності зі зберігання енергії та для вирішення ситуації з високими рахунками за небаланси виробників АДЕ було прийнято ряд постанов НКРЕКП: «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності зі зберігання енергії» від 22 липня 2022 року № 798 та «Про затвердження змін до Порядку купівлі гарантованим покупцем електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії» від 26 липня 2022 року № 821.

Зазначені позитивні тенденції правового регулювання альтернативної енергетики в умовах *війни*, свідчать про розуміння *держаними органами влади* необхідності подальшого реформування енерге-

тичного законодавства та підвищення його протекційності з метою забезпечення стабільної роботи вітчизняної енергосистеми в умовах бойових дій та перебудови енергетичної системи держави згідно з принципами і засадами організації ринків енергії країн ЄС. Безперечно, нині *цінність альтернативних джерел енергії трансформувалась з більш екологічної на економічну та безпекову*. Вбачається, наразі саме сектор альтернативної енергетики *готується стати однією з основ післявоєнної відбудови України та гарантування енергетичної незалежності держави*.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Завгородня С. П. Трансформування системи державної допомоги у сфері енергетики в Україні: існуючі механізми та пріоритети їх удосконалення. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2020. № 2. С. 87-98.

2. Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast). *Official Journal of the European Union*. 2018. L 328. P. 82-209. URL: https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.328.01.0082.01.ENG

3. Платонова Є. О. Правове регулювання використання альтернативних джерел енергії в Європейському Союзі. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 5–6 лютого 2021 р. Дніпро: Правовий світ, 2021. С.18-23.

Заверюха Марина Михайлівна,

*к.ю.н., доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЕКОНОМІЧНА ФУНКЦІЯ ЛІСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Ліс – унікальне природне явище, яке являє собою сукупність дерев, чагарників, іншої лісової рослинності, ґрунтового покриву, що взаємопов'язані та впливають одне на одного, на навколишнє природне середовище. Серед природних багатств нашої держави лісам належить особливе місце, адже вони мають значне господарське значення. Економічне значення лісу полягає в тому, що ліс є джерелом деревини та інших не менш важливих лісових ресурсів.